

Universitatea „Babe -Bolyai” Cluj-Napoca
Facultatea de Teologie Ortodox

**Anghelologia Noului Testament. O perspectivă a
teologiei biblice contemporane**

Rezumatul Tezei de Doctorat în Teologie

Specializarea: Teologie Ortodox – Studiul Noului Testament

Conducător științific: Pr. Prof. univ. dr. Stelian Tofan

Doctorand: Victor Constantin Mărușoiu

Cluj-Napoca

2014

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

ABREVIERI	9
PRELIMINARII	11
1. PREZEN A ÎNGERULUI I IMPLICA IILE SALE ÎN SFÂNTA SCRIPTUR	17
1.1. Prezen a Sfin ilor Îngeri în scrierile Vechiului Testament	17
1.1.1. „Îngerul Domnului”	25
1.1.2. Apari ii ale „Îngerului Domnului” (Fac. 16, 7-14; Fac. 21, 17-19; Fac. 22, 11-18; Fac. 31, 11-13)	27
1.2. Anghelologia misticii iudaice	33
1.2.1. No iunea de înger	33
1.2.2. Episoadele Peniel i Mamvri	37
2. ANGHELOLOGIA NOULUI TESTAMENT. PARADIGMA EVANGHELIC ANGHELOLOGIC	40
2.1. Sfin ii Îngeri în relat rile Evangheliilor sinoptice	40
2.1.1. Unitatea anghelologic reliefat de cele patru Evanghelii	47
2.1.1.1. Ispitire i prezen anghelofan	47

2.1.1.2. <i>Prezen a i non-prezen a Sfin ilor Îngeri în actul Crucii.....</i>	53
2.1.2. Perspectiva anghelologic mateian	56
2.1.2.1. <i>Prezen a îngerului în evenimentul Na terii (Mt. 1, 20-24).....</i>	56
2.1.2.2. <i>"Îngerii" Magilor (Mt. 2, 12).....</i>	61
2.1.2.3. <i>Îngerul Domnului i Iosif (Mt. 2, 13; 2, 19-20).....</i>	62
2.1.2.4. <i>Sfin ii Îngeri - mesagerii Fiului Omului pe calea Eshatonului (Mt. 13, 39-42; 13, 49; 16, 27; 22, 30; 24, 31; 24, 36; 25, 31).....</i>	63
2.1.2.5. <i>Rolul de intermediari al Sfin ilor Îngeri (Mt. 18, 10).....</i>	67
2.1.2.6. <i>Raportul dintre cele 12 legiuni de îngeri i cei 12 apostoli (Mt. 26, 53).....</i>	69
2.1.2.7. <i>Prezen a Îngerului Domnului în actul Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Mt. 28, 2-3; 28, 5-7).....</i>	71
2.1.3. Sfin ii Îngeri în tradi ia evanghelic marcan	73
2.1.3.1. <i>Îngerul Domnului i calea lui Hristos (Mc. 1, 2-3).....</i>	73
2.1.3.2. <i>Prezen a Sfin ilor Îngeri în actul celei de-a doua veniri Mântuitorului Iisus Hristos (Mc. 8, 38).....</i>	76
2.1.3.3. <i>Sfin ii Îngeri – mesagerii Fiului Omului, pe calea Eshatonului, în tradi ia marcan (Mc. 12, 25; 13, 27; 13, 32).....</i>	78
2.1.3.4. <i>Tân rul de la mormântul Domnului: prezen a unui înger? (Mc. 16, 5-7).....</i>	82
2.1.4. Prezen a Sfin ilor Îngeri în opera lucanic	86
2.1.4.1. <i>Prezen a Sfin ilor Îngeri în nara iunea Evangheliei a III-a.....</i>	87
2.1.4.1.1 <i>Îngerul i vestirea na terii Sfântului Ioan Botez torul (Lc. 1, 11-20). Prezen a îngerului ca mesager al Bunevestiri, în tradi ie lucanic (Lc. 1, 28-39).....</i>	89
2.1.4.1.2 <i>Sfin ii Îngeri vestesc p storilor na terea lui Hristos (Lc. 2, 9-15).....</i>	99

2.1.4.1.3	Îngerul Domnului și calea lui Hristos, în tradiție lucanic (Lc. 7, 27; 22, 43).....	104
2.1.4.1.4.	Cuvântarea lui Hristos (Lc. 9, 26; 12, 8-9; 15, 7-10).....	108
2.1.4.1.5.	Prezența Sfinților Îngeri, în episodul Săracul Lazăr (Lc. 16, 22).....	112
2.1.4.1.6.	Asemnarea om – înger, în viața veșnică (Lc. 20, 36).....	114
2.1.4.1.7.	Arătarea de îngeri – prezența reală a mântuirii Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Lc. 24, 4-7; 24, 23).....	117
2.1.4.2.	<i>Prezența Sfinților Îngeri în tradiția lucanică din Faptele Apostolilor</i>	126
2.1.4.2.1.	Îngerii Înălțării Domnului (F. Ap. 1, 10-11).....	126
2.1.4.2.2.	Îngerul Domnului eliberează pe Apostolii închiși (F. Ap. 5, 19-20).....	130
2.1.4.2.3.	Asemnarea „om – înger”, în chipul arhidiaconului Ștefan (F. Ap. 6, 15).....	132
2.1.4.2.4.	Prezența îngerului în cuvântarea arhidiaconului Ștefan în fața Sinedriului (F. Ap. 7, 35; 7, 38; 7, 53).....	133
2.1.4.2.5.	Îngerul lui Filip (F. Ap. 8, 26).....	135
2.1.4.2.6.	Misiunea îngerului în convertirea lui Corneliu (F. Ap. 10, 3-7; 10, 22; 10, 30-32).....	138
2.1.4.2.7.	Prezența Îngerului în episodul scoaterii lui Petru din temni (F. Ap. 12, 7-17).....	143
2.1.4.2.8.	Pedepsirea lui Irod de către Îngerul trimis de Dumnezeu (F. Ap. 12, 23).....	146
2.1.4.2.9.	Îngerul Legii (F. Ap. 23, 8-9).....	147
2.1.4.2.10.	Îngerul Sfântului Apostol Pavel (F. Ap. 27, 23-24).....	150
2.2.	Sfinții Îngeri în scrierile ioaneice	153

2.2.1. Prezen a Sfin ilor Îngeri în relatarea Evangheliei a IV- a.....	153
2.2.1.1. <i>Sfin ii Îngeri slujitori/ vestitori/ m rturitori ai slavei lui Hristos (In. 1, 51).....</i>	156
2.2.1.2. <i>Episodul Vitezda – Sfin ii Îngeri slujitori ai harului (In. 5, 4).....</i>	165
2.2.1.2.1. <i>Critica autenticit ii textului.....</i>	165
2.2.1.2.2. <i>Teologia con inutului versetelor In. 5, 3b-4.....</i>	172
2.2.1.3. <i>Prezen a glasului din cer – anghelofanie sau teofanie? (In. 12, 29).....</i>	175
2.2.1.4. <i>Sfin ii Îngeri în dialog cu Maria Magdalena (In. 20, 12-13).....</i>	181
2.2.1.5. <i>Înviere i apropiere.....</i>	187
2.2.2. Dimensiunea enigmatic a referin ei autorului în epistolele ioaneice.....	198
2.2.2.1. <i>Duhurile de la Dumnezeu i duhurile am gitoare (I In. 4, 1-3).....</i>	199
2.2.2.2. <i>Fiii lui Dumnezeu i fiii luminii (I In.5).....</i>	201
2.3. Sfin ii Îngeri în literatura epistolar noutestamentar	202
2.3.1. Sfin ii Îngeri în teologia paulin	202
2.3.1.1. <i>Raportul dintre anghelologia paulin i anghelologia celorlalte scrieri ale Noului Testament.....</i>	202
2.3.1.2. <i>Îngerul i Evanghelia lui Hristos în gândirea anghelologic paulin</i>	206
2.3.1.3. <i>Anghelologia paulin – între descoperirea persoanei i a misiunii Îngerului.....</i>	209
2.3.2. Paradigma paulin anghelologic	210
2.3.2.1. <i>Puterea iubirii lui Dumnezeu i puterea Sfin ilor Îngeri (Rom. 8, 38-39).....</i>	210

2.3.2.2. Sfin ii Îngeri i slujitorii lui Hristos. Îngerul i semnul de supunere (I Cor. 4, 9-10; 6, 3; 11, 10; 13, 1).....	219
2.3.2.3. Îngerul i Evanghelia lui Hristos (Gal. 1, 8; 3, 19; 4, 14; Efes. 3, 10-11).....	231
2.3.2.4. „Împreun -misiunea” omului i a îngerului (Filip.2,9-11)..	236
2.3.2.5.Sfin ii Îngeri – fiin e create de Dumnezeu (Col.1,16;2, 10)..	237
2.3.2.6.Cinstirea fals a Sfin ilor Îngeri este pedepsit (Col.2,18)..	239
2.3.2.7. Sfin ii Îngeri, vestitori ai celei de a doua veniri a lui Hristos (I Tes. 4, 16; II Tes. 1, 7).....	240
2.3.2.8. M rturisirea realit ii întrup rii Mântuitorului Iisus Hristos, prin ar tarea Sfin ilor Îngeri (I Tim. 3, 16; I Tim. 5, 21)....	242
2.3.3. Prezen a Sfin ilor Îngeri în Epistolele sobornice ti.....	245
2.3.3.1. Sfin ii Îngeri, m rturitori ai Evangheliei (I Pet. 1, 12).....	245
2.3.3.2. Sfin ii Îngeri se supun Mântuitorului Iisus Hristos (I Pet. 3, 22).....	252
2.3.3.3. Firea Sfin ilor Îngeri – Firea oamenilor (II Pet. 2, 11).....	259
2.3.3.4. Sfin ii Îngeri nu judec , supunându-se judec ii lui Dumnezeu (Iuda 9).....	262
2.3.4. Definirea prezen ei i a slujirii Sfin ilor Îngeri, în Epistola c tre Evrei.....	266
2.3.4.1. Premise anghelologice la Epistola c tre Evrei.....	266
2.3.4.2. Destinarii Epistolei c tre Evrei – determinan i ai liniei anghelologice în Epistola c tre Evrei.....	270
2.3.4.3. Definirea prezen ei i a slujirii Sfin ilor Îngeri, în Epistola c tre Evrei.....	271
2.3.4.4. Suprema ia Fiului fa de Îngeri.....	272
2.3.4.4.1. Sfin ii Îngeri, slujitori ai lui Hristos (Evr. 1, 4-7).....	272

2.3.4.4.2. Duhuri slujitoare în calea Eshatonului (Evr. 1, 13-14).....	277
2.3.4.4.3. Proniatori ai Legii (Evr. 2, 2; 2, 5; 2, 7; 2, 9).....	279
2.3.4.4.4. Firea îngerilor și firea lui Hristos (Evr. 2, 16).....	282
2.3.4.4.5. Rolul îngerilor pe calea Eshatonului (Evr. 11, 28; 12, 22; 13,2).....	285
2.3.4.5. <i>Anghelologia Epistolei către Evrei</i>	290
2.3.4.5.1. Anghelologia Epistolei către Evrei – semnificații.....	290
2.3.4.5.2. Influența gândirii lui Filon asupra anghelologiei Epistolei către Evrei.....	291
3. FUNCȚIILE SLUJIRII SFINȘILOR ÎNGERI	296
3.1. Slujirea diaconală a Sfinșilor Îngeri	296
3.1.1. În raport cu Dumnezeu	297
3.1.2. În raport cu Creația	299
3.2. Rolul de intermediar al Sfinșilor Îngeri	303
3.2.1. În iconomia mântuirii	303
3.2.1.1. În raport cu Divinitatea.....	303
3.2.1.2. În raport cu omul.....	304
4. RAPORTAREA LA SFINȘII ÎNGERI, ÎNDRUMARE NECESARĂ UMANITĂȚII ÎN PLAN ESHATOLOGIC	307
4.1. Cadrul spațial anghelologic	307
4.2. Cadrul temporal anghelologic	310
4.2.1. Importanța și rolul Sfinșilor Îngeri în lumea modernă	318
4.3. Sfinșii Îngeri, mediatorii între cer și pământ	325

4.4. Sfin ii Îngeri, între anghelofania m rturitoare a Legii i anghelofania lucr toare pe calea Eshatonului.....	328
---	------------

CONCLUZII.....	333
-----------------------	------------

BIBLIOGRAFIE.....	336
--------------------------	------------

CURRICULUM VITAE.....	368
------------------------------	------------

Introducere

Descoperirea Sfinilor Îngeri în cadrul Sfintei Scripturi, continuitatea argumentării lor în cadrul Sfintei Tradiții, relevă necesitatea considerării, a re-considerării și amenințării la o înaltă și deosebită importanță a elementului anghelologic în cadrul credinței creștine. Prezența Sfinilor Îngeri în Creație este descoperită de anghelofanii, care constituie adevărate fapte istorice. Aproape în fiecare carte din Sfânta Scriptură, Îngerii sunt descoperiți ca existențe reale în istoria omenirii.

Existența numeroaselor referințe biblice cu privire la îngeri descoperă faptul potrivit căruia acest subiect are o importanță pregnantă și permanentă în cercetarea biblică. Îngerii sunt amintiți în numeroase locuri din cadrul cărților Vechiului Testament, dar și în cele din cadrul scrierilor Noului Testament. Sunt prezentate 113 referințe în Vechiul Testament (Facerea, Ieremie, Numerii, Judecători, Regi, Paralipomena, Psalmi, Isaia, Iezechia, Daniel, Osea, Zaharia) și, în cadrul Noului Testament, sunt prezentate 154 referințe, dintre care 52 referințe în cadrul celor patru Evanghelii (Matei, Marcu, Luca, Ioan), 32 referințe în cadrul Epistolelor și 75 referințe în Apocalipsă.

Îngerii sunt ființe spirituale, nemateriale, raționale și libere, care ascultă de Dumnezeu și se supun voinței Lui, fiind mesageri și lucrători în Creație. Sunt raportori morali, care-i îndrumă pe oameni pe calea Eshatonului. Există cazuri în care și anumite persoane umane sunt definite prin apelativul de “înger”: Sfinții Apostoli (Lc. 9, 52), Ioan Botezătorul (Mt. 11, 10), Moise (Num. 20, 16), profeții, prorocii și preoții (Apoc. 1, 20).

În majoritatea religiilor, a culturilor, a formelor de manifestare a credințelor antice, a existat și există termenul de înger, ca un concept care determină o persoană intermediară, pe plan multifuncțional, între om, lume, cosmos și Creator. Această raportare la persoana îngerului, ca la o ființă spirituală, care se află undeva între Creator

în creație, îndeplinind un rol de mediator, cunoaște, în concepția biblică, un progres liniar, dacă ar fi să ne raportăm la perspectiva istorică. În spațiul românesc, biblic, ortodox, lucrările referitoare la îngerii sunt puține, descoperind mai mult o dorință proprie de elaborare a unui studiu, decât un demers științific riguros. Aproximarea de înger se manifesta, cu precizie, în relaționarea cu marile teme teologice, precum Sfânta Treime, Crearea lumii văzute și a lumii nevăzute, Biserica ș.a.m.d. Trimiterile subliniau rolul și misiunea îngerilor, neglijând pe alocuri persoana lor.

Dorința de a elabora o teză în privința anghelologiei biblice s-a datorat intenției de continuare a studiilor de masterat, definitivată cu o teză de disertație intitulată „*Rolul Sfinților Îngerii în morală creștină*”, precum și ca o propensiune permanentă de a contura un model biblic al îngerului, care ar putea oferi o constantă alternativă discursului social contemporan.

Motivul alcătuirii prezentei teze a fost determinat de necesitatea de o importanță vitală pentru existența unui discurs anghelologic în cercetarea biblică, în cadrul pluralismului de credințe și ideologii din perimetrul societății moderne.

Ca terminologie referitoare la tema Sfinților Îngerii, am ales linia grecească, folosind termenii de *anghelologie*, *anghelologic*, *anghelofanii* și nu varianta de terminologie uzitată în alte studii, ale altor autori, și anume aceea de *angelologie*, *angelologic*, *angelofanie* (deși amândouă formele de expresie lingvistică acoperă de fapt același conținut, cu aceeași arie semantică).

Dezbaterea anghelologică se constituie ca fiind una dintre cele mai controversate teme ale cercetării biblice. Deseori minimalizată sau chiar uneori ignorată, prezența Sfinților Îngerii, în aspectele revelatoare, cunoaște o reală importanță prin rolul esențial și deosebit amplitudine pe care îl au Sfinții Îngerii în slujirea lui Dumnezeu și a omului.

Cunoscând o acțiune directă în viața omului și dezvoltând o implicare reală pentru societatea actuală, prezența Sfinților Îngerii se prezintă ca o provocare pe care Biserica Ortodoxă și Bisericile creștine trebuie să și-o asume și să ofere, totodată, răspunsuri coerente și adecvate criticii de demitizare, din perioada modernității, care postulează în sfera mitologiei, a superstiției și a pre-modernismului, problematica Sfinților Îngerii. Descoperirea lor, în cadrul Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, îi prezintă ca o existență

deplin și de nedesluit în cadrul credinței creștine. Misiunea Sfinților Îngeri este aceea de a descoperi Legea și de a-l îndrepta pe om către Dumnezeu, așa după cum reiese din Vechiul Testament, în vreme ce în Noul Testament îngerii sunt prezentați ca fiind duhuri slujitoare atât ale Tatălui, cât și ale Fiului, din porunca Tatălui, constituind astfel, concomitent, și o mărurie a mesianității Mântuitorului Iisus Hristos.

Teza este structurată în patru capitole:

1. Prezența îngerului și implicațiile sale în Sfânta Scriptură
2. Anghelologia Noului Testament. Paradigma evanghelic-anghelologic
3. Funcțiile slujirii Sfinților Îngeri
4. Raportarea la Sfinții Îngeri, îndrumare necesară umanității în plan eshatologic.

Obiectivele pe care am dorit să le atingem în elaborarea acestei teze au fost:

1. Abordarea unei teme, care nu cunoaște o cercetare amplă în teologia biblică modernă
2. Structurarea informației pentru a forma un compendiu al anghelologiei biblice
3. Acoperirea unei arii cât mai vaste de exegeză și interpretare a versetelor care fac referire la prezența Sfinților Îngeri în Noul Testament
4. O abordare sintetică a surselor bibliografice ale arealului iudeo-creștin cu referire la persoana îngerului
5. Folosirea de materiale informaționale moderne, specifice cercetării biblice (Libronix, Bible Works).

Noutățile propuse de teza elaborată sunt următoarele:

1. Necesitatea unui discurs anghelologic în teologia biblică modernă
2. Formularea unui cadru biblic temporal anghelologic modern
3. Constituirea unui cadru spațial anghelologic al exegezei contemporane
4. Descoperirea apartenenței versetelor In. 5, 3b-4 comparativ cu In. 5, 7 la corpusul anghelologic iohanic
5. Sfinții Îngeri – modele biblice necesare în societatea contemporană

6. Unicitatea și unitatea discursului anghelologic iudeo-creștin
7. Accentuarea existenței și a rolului Sfinților Îngeri de-a lungul istoriei umanității
8. Revelarea importanței acțiunii Sfinților Îngeri în scrierile biblice
9. Sfinții Îngeri – modele de pedagogie biblică
10. Sfinții Îngeri – modele de anghelofanie mistică în călătoria pe calea Eshatonului

Cap. I. Prezen a Îngerului și implicațiile sale în Sfânta Scriptură

Prezența Sfinților Îngeri în scrierile Vechiului Testament

Termenul prin care sunt desemnați Sfinții Îngeri, ca numire a lor, în cadrul scrierilor Vechiului Testament, este cel de *mal'ak*. Acesta semnifică realitatea de mesager, dar implică, totodată, și dezvoltarea unui discurs mai amplu. Astfel, traducerea termenului în diverse limbi accentuează diferitele misiuni ale Sfinților Îngeri și determină o descoperire complexă a acțiunilor lor, ca ființe spirituale. Termenul *mal'ak* este prezent de circa 200 de ori, cu o certă referire la persoana îngerului, în corpul scrierilor Vechiului Testament.

Totuși, pe parcursul scrierilor Vechiului Testament, se conturează ideea potrivit căreia termenul de *mal'ak* redă cel mai bine rolul, misiunea și însemnătatea persoanei îngerului. Aadar, se poate descoperi, prin intermediul acestei structuri lexicale, faptul că îngerul nu este doar un raportor, determinat de misiunea sa în iconomia mântuirii omului, trimis de Dumnezeu în acest sens, ci este și o ființă spirituală creată.

Sfinții Îngeri sunt prezentați, în scrierile Vechiului Testament, ca fiind cei care aduc în preajma persoanei umane voința lui Dumnezeu. Ei sunt descoperiți ca fiind mesagerii cerești ai Creatorului, fiind intermediarii între divin și uman. Prezența lor în cadrul Sfintei Scripturi este una complexă, dar și una completă, descoperirea lor în cadrul spațiului creației luând forma anghelofaniilor.

„Îngerul Domnului”

Prezența îngerilor în scrierile vetero-testamentare descoperă parcurgerea anumitor etape în dezvoltarea unei adevărate anghelologii. Perioada Pentateuhului face referire la ființele cerești, ca la ființe spirituale reale, existente, care înlăptuiesc cuvântul lui

Dumnezeu. Nu se conturează nume specifice sau nu se acordă atribute speciale acestor ființe, funcția lor fiind aceea pe care o arată denumirea lor, adică aceea de mesageri. Excepție face sintagma מַלְאָךְ יְהוָה (Mal'ak Yahwe - „Îngerul Domnului”). Această numire de Îngerul Domnului sau Îngerul lui Iahve se deosebește de celelalte denumiri prezente în versetele vetero-testamentare și subliniază importanța persoanei care trimite mesajul, precum și a mesajului transmis, pe lângă importanța purtătorului de mesaj.

מַלְאָךְ יְהוָה apare adeseori ca numire, de circa 85 de ori în Vechiul Testament, cu precizie în Facerea și Judecatori. Acest sintagmă este folosită mai rar în celelalte locuri ale Vechiului Testament. În cadrul cărții *Facerea*, Îngerul Domnului apare în momentele de severă criză personală și, mai ales, în acele momente care par a fi furtive pentru o anumită persoană sau pentru cei aleși ai Domnului.

Persoana aleasă ca destinatar al mesajului rămâne în sfera apartenenței sale de Cel care trimite acest mesaj, aadar în sfera apartenenței lui Dumnezeu.

Mal'ak Yahwe este cel care le apare lui Agar, Avraam și Iacob (Fac. 16, 7-14; Fac. 21, 17-19; Fac. 22, 11-18; Fac. 31, 11-13).

Îngerul Domnului era perceput drept o manifestare a lui Dumnezeu, din perspectiva rolului de intermediar al îngerului, pentru că oamenii nu puteau vedea, prin prisma gândirii vetero-testamentare, fața lui Dumnezeu și, astfel, prin prezența îngerului puteau să perceapă o reflecție a Feței Lui.

Apariții ale „Îngerului Domnului”

מַלְאָךְ יְהוָה reprezintă o sintagmă a intervenției lui Dumnezeu în Creație, intervenție care are drept scop împlinirea voinței divine. מַלְאָךְ יְהוָה este Îngerul lui Yahwe, care împlineste misiunea încredințată lui de către Dumnezeu.

Aparițiile „Îngerului Domnului” lui Agar, Avraam și Iacob (Fac. 16, 7-14; Fac. 21, 17-19; Fac. 22, 11-18; Fac. 31, 11-13) au ca scop descoperirea lucrării lui Dumnezeu în Creație. Identificarea numelui cu voința dumnezeiască este rezultatul identificării îngerului cu misiunea sa.

Îngerii sunt mesagerii lui Dumnezeu, după cum și cuvântul (), "Melakha" (a lucra) deschide orizontul acțiunii îngerului, *mal'ak* însemnând mesager al lui Dumnezeu sau cel care lucrează voia Domnului. Ei sunt creaturi spirituale, primele creaturi ale lui Dumnezeu, fiind prezente la întreaga înfăptuire a Creației. Plenitudinea descoperirii lor este descrisă de termenul siriac *'ira*, care prezintă aspectul de veghere în misiunea mesagerului, astfel încât îngerii însumează o misiune complexă, care presupune o permanentă veghere și apropiere de om și de Dumnezeu. Termenul aramaic *shin'an* ne arată numele îngerilor, purtând totodată semnificația rolului lor și a misiunii pe care aceștia o desfășoară, descoperindu-i ca fiind spirituale, separate fiind totuși de Dumnezeu, având în consecință o voință liberă, fapt ce și-a lăsat, a adăugăm, pe unii îngeri deschiși la păcat, ispășire sau cedere.

Termenul prin care sunt numiți îngerii, termenul de *mal'ak*, desemnează realitatea de mesager al îngerului. Astfel, traducerea termenului în diversele limbi ale lumii implică o diversificare verbală a complexității influențelor lor, ca fiind spirituale. Un exemplu edificator ne este oferit de prezența termenului de *mal'ak*, existent de circa 200 de ori în cadrul corpusului de cărți ale Torei, desemnând adeseori diferite, fașe de diferite persoane umane.

În mistică iudaică, referirile la îngeri sunt extraordinar de numeroase. Existența diverselor surse și a tradițiilor orale identifică numeroși arhangheli. Din numărul de zece și zece, sunt amintiți mai des cei patru: Mihael, Gabriel, Uriel și Rafael. Numele îngerilor este dat de funcția pe care o îndeplinesc. În cazul *Cabalei* descoperirea îngerului Metatron poate dezvălui două variante contrare în legătură cu *ekina*: cazul Cain (despărțirea de puterea divină a îngerului) și cazul Tubal-Cain (în lătra îngerului în cadrul *intradivin*).

Episoadele Peniel și Mamvri

Perspectiva anghelologică cuprinde o arie largă de definire, reprezentare, însemnătate, dar cunoaște și patru problematizări deosebite, prin care se relevă limita sinuoasă între anghelofanie și teofanie: rugul aprins, rătăcirea în nor din muntele Sinai (primirea Torei), episodul *Mamvri* (Fac. 18, 1-6) și cel al luptei lui *Iacov cu Îngerul* (Fac. 32, 22-32). Cele patru episoade biblice se delimitează, din perspectivă anghelologică, între momentul *Mamvri* și momentul *Peniel*.

Primul moment descrie întâia oară apropierea îngerului, urmat de teofanie.

Al doilea moment prezintă deosebirea între anghelofanie și teofanie, în perspectiva misticii iudaice: îngerii deschid calea lui Moise spre Dumnezeu, doar după ce-l aud pe acesta rostind numele sacre ale divinității.

Al treilea episod se poate prezenta în cheie hermeneutică, exegetică și literală, din perspectivă anghelofanică.

Al patrulea moment cuprinde dialogul purtat de către cele două persoane numite *Iacov* și *Îngerul*. Acest trimis al Domnului, fiind la început nenumit, *Iacov* îi dă ulterior numele de *Peniel*, care semnifică *Fața lui Dumnezeu*, oferind astfel o explicație, care poate fi privită ca o expresie exegetică: „Am văzut pe Dumnezeu în fața și mântuit a fost sufletul meu!” (Fac. 32, 30). Acest lucru a fost controversat încă din cunoașterea o puternică asemănare cu episoadele de *anghelizare* *Enoh* și *Ilie*, descoperindu-se în acest fel posibilitatea de primire ca misiune, de către om, a unui rol asemănător celui al unui înger.

Dacă la *Stejarul Mamvri* avem o pluralitate de îngeri, sau, în diferite evenimente, *anghelizări*, în episodul *Scara lui Iacov* avem singularul, *Îngerul* prin excelență.

Cele două expresii biblice: *Mamvri* și *Peniel* determină o imposibilitate de a trasa diferențierea sau deosebirea clară între anghelofanie și descoperirea lui Dumnezeu, majoritatea anghelofaniilor implicând, totodată, o iminentă descoperire a lui Dumnezeu.

Cap. II. Anghelologia Noului Testament. Paradigma Evanghelic anghelologic

Sfin ii Îngeri în relațiile Evangheliilor sinoptice

În timpul propovăduirii Mântuitorului, spațiul iudaic era împărțit, din punct de vedere al credinței în îngeri, în felul următor: esenienii nu numai că erau o comunitate care credea în existența îngerilor, ci au structurat chiar și o împărțire a îngerilor în diferite categorii sau le-au atribuit acestora diferite roluri, pe când saduceii negau existența lor, în vreme ce fariseii făceau deseori anumite mențiuni în învățăturile lor, cu strictă referire la îngeri.

Perioada Noului Testament cuprinde numeroase referințe cu privire la existența îngerilor, indicând o credință generală în aceștia și în rolul pe care Sfinții Îngeri îl au în lumea oamenilor.

Problematika Sfinților Îngeri, descoperită de Evangheliile sinoptice, relevă o recapitulare a temelor vetero-testamentare și o re-exprimare a manifestărilor anghelofane. Demarcația între teofanie și anghelofanie poartă accentul realității hristologice. Prezența Logosului Întrupat în Creație, ca Dumnezeu și Om, face posibilă realizarea deosebirii celor două acțiuni de revelare. În general, Sfinții Îngeri sunt prezentați ca fiind cei redați pe coordonatele vetero-testamentare, cu singura remarcă a raportării lor permanente la Persoana lui Iisus Hristos.

În mod aparte, Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, prezentată în paradigmă sinoptică, descoperă două exemplificări specifice anghelologice: descrierea mateiană și cea lucanică. Cea din urmă adaugă și vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, Înainte Mergătorul Domnului. Perspectiva lucanică este aceea care integrează descoperirea mateiană: Îngerul Domnului se descoperă cu numele său; el este Gavriil, *cel care stă înaintea lui Dumnezeu*, astfel încât el este cel care cunoaște poruncile, misiunile,

cuvintele și acțiunile lui Dumnezeu, chiar din primul moment în care acestea sunt manifestate de către Creator.

La Luca apare antiteza hotărâtoare dintre Cel Viu și cei morți, acești morți fiind, dintr-o altă perspectivă, aceiași pe care noi îi numim vii.

În diferitele relații ale Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prezența îngerilor, la Mormântul cel Viu, este detaliată în mod diferentiat: „*un tânăr în haine albe*” (Mc. 16, 5); „*un înger*” (Mt. 28, 2); „*doi bărbăți*” (Lc. 24, 4).

Pentru anghelologia sinoptică, în cheie testamentară, definițiile rămân momentele Ispitirii Mântuitorului, ale activității mesianice a Domnului Iisus Hristos, ale Patimilor sale, ale Morții și Învierii, ale Înălțării Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Doar revelația Învierii este descoperită printr-un studiu comparativ cu paradigma evanghelică iohanică, pentru a putea exemplifica asemănările, deosebirile și, mai ales, perfectă armonie de conlucrare textuală a celor patru Evanghelii, în privința anghelofaniei ca mărțiurisitoare a Învierii Mântuitorului Iisus Hristos.

Îngeri sunt descoperiți de episoadele Sfintei Scripturi ca fiind mereu prezenți în actele întreprinse de Mântuitorul Iisus Hristos, chiar și în cuvintele Mântuitorului, deseori Hristos mărțiurisind despre rolul, despre misiunea lor față de Dumnezeu, în Creație și față de om. Locul lor este mereu în preajma lui Dumnezeu, a lui Hristos, dar și al oamenilor. Totuși, ei lipsesc în momentul ispitirii Mântuitorului de către diavol. Acest episod testamentar descoperă necesitatea faptică pentru Hristos de a învinge personal ispitirile diavolului. Cele trei pericope evanghelice, descrise de evangheliștii sinoptici (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13), înfățișează prezența Sfinților Îngeri doar ca un act de slujire după ce Hristos învinge întreita ispitire a diavolului, cu deosebirea că evanghelistul Luca nu mărțiurisește prezența Sfinților Îngeri în episodul relatat de Evanghelia scrisă de el.

Perspectiva anghelologică mateiană

Episoadele anghelologice definiției prezentate de Evanghelia după Matei sunt următoarele:

1. Prezen a îngerului în evenimentul Na terii (Mt. 1, 20-24);
2. "Îngerii" Magilor (Mt. 2, 12);
3. Îngerul Domnului i Iosif (Mt. 2, 13; 2, 19-20);
4. Sfin ii Îngeri - mesagerii Fiului Omului pe calea Eshatonului (Mt. 13, 39-42; 13, 49; 16, 27; 22, 30; 24, 31; 24, 36; 25, 31);
5. Rolul de intermediari al Sfin ilor Îngeri (Mt. 18, 10);
6. Raportul dintre cele 12 legiuni de îngeri i cei 12 apostoli (Mt. 26, 53);
7. Prezen a Îngerului Domnului în actul Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Mt. 28, 2-3; 28, 5-7).

Sfântul Evanghelist Matei descoper prezen a Sfin ilor Îngeri în Evanghelia sa, din perspectiva misiunii pe care ace tia o au în raport cu Dumnezeu, cu Crea ia, cu persoana uman i cu Mântuitorul Iisus Hristos. Centralitatea ac iunii lor se reg se te în jurul Persoanei divino-umane a Fiului lui Dumnezeu. Prezen a lor în preajma Mântuitorului are ca scop descoperirea mesianit ii Sale.

Sfin ii Îngeri în tradi ia evanghelic marcan

Anghelologia marcan construie te un spa iu al comunic rii Dumnezeu – om, spa iu determinant pentru calea Eshatonului. Îngerul este cel care aduce m rturia sa ori este prezentat ca fiind martor la evenimentele importante desf urate pe calea mântuirii umane. Prezen a îngerilor este mereu în preajma lui Dumnezeu i a Fiului Omului, îndeplinind misiunile primite.

Anghelologia marcan cunoa te patru etape determinante pentru anghelologia scrierilor sinoptice:

1. Îngerul Domnului i calea lui Hristos (Mc. 1, 2-3);
2. Prezen a Sfin ilor Îngeri în actul celei de a doua veniri a Mântuitorului Iisus Hristos (Mc. 8, 38);
3. Sfin ii Îngeri – mesagerii Fiului Omului, pe calea Eshatonului, în tradi ia marcan (Mc. 12, 25; 13, 27; 13, 32);
4. Tân rul de la mormântul Domnului: prezen a unui înger? (Mc. 16, 5-7).

Putem afirma, din perspectivă marcană, faptul potrivit căruia descoperirea îngerilor, atât în preajma lui Dumnezeu, cât și în preajma Fiului Omului, spre slăvire, este definitorie pentru afirmarea dumnezeirii Fiului Omului.

Îngerii sunt semnul Revelației divine. Dacă ei Îl însoțesc pe Dumnezeu în curtea cerească, pe Iisus Hristos pe pământ, iar la a doua Sa venire, în timpul Parusiei, pe Hristos - Fiul Omului, acest fapt demonstrează că ei reprezintă în permanență semnele puterii Sfintei Treimi.

Pentru Evanghelistul Marcu, dacă Sfinții Îngeri sunt prezenți la Parusie ca lucrători ai Fiului Omului și sunt și martori pentru judecata pe care Iisus o va întreprinde, atunci înseamnă că Fiul Omului este și Fiul lui Dumnezeu, iar îngerii, sunt și mesagerii Săi.

Prezența Sfinților Îngeri în opera lucanică

Scrierile neo-testamentare oferă numeroase mărturii referitoare atât la prezența în Creație, cât și la misiunea, rolul și importanța Sfinților Îngeri în iconomia mântuirii. Dacă Evanghelia după Matei accentuează mai mult prezența Sfinților Îngeri, ca realitate istorică, evanghelistul Luca îi descrie pe Sfinții Îngeri ca pe acele ființe care lucrează în conformitate cu planul lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii, doar că rolul acestora este bine delimitat de lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, ei, îngerii, fiind slujitori întru deservirea operei mesianice a Mântuitorului Hristos.

În raport cu Evanghelia după Marcu și cu Evanghelia după Matei, Evanghelia după Luca îi arată pe Sfinții Îngeri existând ca prezențe active în dinamismul lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu față de întreaga lume, față de Creație.

Epistolele pauline prezintă, așa după cum am văzut, o oarecare reticență față de persoana îngerului, unele numiri ale îngerilor fiind chiar echivoce, neputându-se face diferențierea între înger, demon sau funcția de mesager a unei persoane.

Opera lucanică (Evanghelia a III-a, Faptele Apostolilor) este aceea care descoperă realitatea prezenței anghelologice în lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos și a ucenicilor, o realitate activă, lucrătoare, dar fără să atenționeze la importanța prezenței mântuitoare a

Fiului lui Dumnezeu, a Tatălui său sau a Duhului Sfânt, existând astfel o delimitare strictă între rolurile fiecărui factor decisiv în opera de mântuire a lumii, din punct de vedere lucanic.

O apropiere față de anghelologia lucanică este relevată de anghelologia ioanică. Numitorul comun al celor două gândiri îl constituie apropierea proprie, personală, în redactarea textului evanghelic, față de îngerii.

Prezența Sfinților Îngeri în narațiunea Evangheliei a III-a

Narațiunea Evangheliei a treia descoperă o apropiere aparte față de persoana Sfinților Îngeri. Aceștia sunt prezentați ca fiind mărțișori ai Fiului lui Dumnezeu. Ei poartă semnul de descoperire a adevărului despre Fiul Omului, de mărșire a mesianității Sale.

E de notat un aspect important al viziunii lucanice și anume că, în Faptele Apostolilor, este prezentată lucrarea Duhului Sfânt ca fiind susținută de către misiunea Sfinților Îngeri, aceștia însă îndel constant această lucrare a Sfântului Duh.

Episoadele anghelologice marcante ale Evangheliei după Luca sunt:

1. Îngerul și vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Lc. 1, 11-20). Prezența îngerului ca mesager al Bunei Vestiri, în tradiția lucanică (Lc. 1, 28-39);
2. Sfinții Îngeri vestesc paterilor nașterea lui Hristos (Lc. 2, 9-15);
3. Îngerul Domnului și calea lui Hristos, în tradiția lucanică (Lc. 7, 27; 22, 43);
4. Cuvântarea lui Hristos (Lc. 9, 26; 12, 8-9; 15, 7-10);
5. Prezența Sfinților Îngeri, în episodul Sacerdul Lazăr (Lc. 16, 22);
6. Asemnarea om – înger, în viața veșnică (Lc. 20, 36);
7. Arătarea de îngerii – prezența reală a mărșirii Învierii Mântuitorului Iisus Hristos (Lc. 24, 4-7; 24, 23).

Pentru Sfântul Evanghelist Luca, îngerul devine o paradigmă a narațiunii evanghelice sale. Anghelologia sa poartă semnul influențelor intertestamentare. În raport cu scrierile pauline, Sfântul Evanghelist Luca nu acceptă numirea generică a îngerilor. Pentru el nu există problema posibilității alterării *in extremis* a cultului îngerilor. Sfinții

Îngeri sunt descriși de scrierile lucanice ca fiind mereu în preajma Fiului lui Dumnezeu, slujindu-i Acestuia.

Deși Evanghelia a treia este scrisă pentru comunitatea din Roma, care credea în îngeri, evanghelistul Luca nu pune problema unei posibile cederii a creștinilor în idolatrizarea îngerilor, pentru că întotdeauna îngerii sunt prezentați ca fiind slujitori ai Mântuitorului Iisus Hristos. În acest fel, se îndepărtează orice posibilitate de cederii în idolatria față de îngeri, a cinstirii cu pregnanță a acestora.

Accentul pe care îl pune evanghelistul Luca, referitor la persoana îngerului, este accentul care reliefează acel statut și acel rol al îngerului de a fi un puternic p-zitor al oamenilor. Dacă scrierile neotestamentare prezintă, în general, o imagine a îngerului care îndeplinește o întreagă sumă, o întreagă panoplie de acțiuni menite să ajute persoanele umane și întreaga Creație pe calea de întoarcere spre acel *acas*, care implică întoarcerea la Dumnezeu, Luca dorește să puncteze, accentuând, în iconomia mântuirii, rolul specific de p-zitor pe care îl are îngerul. Această perspectivă este aceea a unei raportări mai mult la misiunea îngerului, atât la cea de slujire, cât și la aceea de pedagogie a vegherii, și mai puțin, strict vorbind, la persoana îngerului. Îngerul nu mai este privit, a adă, din perspectiva existenței sale personale, ca fiind spiritual, ci este privit îndeosebi prin prisma acțiunilor sale, dedicate total Creatorului, în planul iconomiei mântuitoare. În acest fel, îngerul nu mai poate fi considerat ca o ființă care și se închină unui cult distinct, ci el, îngerul, aflându-se mereu în preajma Mântuitorului Iisus Hristos, este definit prin misiunea sa esențială de slujire. Astfel, Sfinții Îngeri sunt cei care îl îndrumă, îl îndreaptă pe om pe drumul mântuirii sale, spre Fiul lui Dumnezeu. Acțiunea Sfinților Îngeri primește, în narațiunea lucanică, o notă definitorie a descoperirii mesianice a lui Iisus Hristos.

Prezența Sfinților Îngeri în tradiția lucanică din Faptele Apostolilor

Sfântul Luca, în Evanghelia sa, îi arată pe Sfinții Îngeri ca fiind ființele care îndeplinesc misiunile lui Dumnezeu și pstrează mereu viața legată de Dumnezeu-om, el fiind aghiograful care accentuează prezența, rolul și importanța îngerilor în pstrarea

persoanei umane pe calea mântuirii sale, prin existența ei prin ajutorul îngerilor. În scrierea „*Faptele Apostolilor*”, nu se mai accentuează cele trei aspecte ale îngerilor (prezența, rolul și importanța lor), ci este descoperit un nou model, cel de formator pentru persoana umană.

Episoadele anghelologice descrise de *Faptele Apostolilor* sunt următoarele:

1. Îngerii în Înălțarea Domnului (F. Ap. 1, 10-11);
2. Îngerul Domnului eliberează pe Apostolii închiși (F. Ap. 5, 19-20);
3. Asemănarea „om – înger”, în chipul arhidiaconului Ștefan (F. Ap. 6, 15);
4. Prezența îngerului în cuvântarea arhidiaconului Ștefan în fața Sinedriului (F. Ap. 7, 35; 7, 38; 7, 53);
5. Îngerul lui Filip (F. Ap. 8, 26);
6. Misiunea îngerului în convertirea lui Corneliu (F. Ap. 10, 3-7; 10, 22; 10, 30-32);
7. Prezența Îngerului în episodul scoaterii lui Petru din temniță (F. Ap. 12, 7-17);
8. Pedepsirea lui Irod de către îngerul trimis de Dumnezeu (F. Ap. 12, 23);
9. Îngerul Legii (F. Ap. 23, 8-9);
10. Îngerul Sfântului Apostol Pavel (F. Ap. 27, 23-24);

Sfinții Îngeri în scrierile ioaneice – Prezența Sfinților Îngeri în relatarea Evangheliei a IV-a

Anghelologia Evangheliei a IV-a este diferită față de celelalte trei Evanghelii sinoptice. Sfântul Apostol Ioan ne prezintă o abordare generală referitoare la îngeri, cuvintele pe care le folosește, în acest sens, cunoscând la el o nuanță contemplativă.

Dacă la sinoptici prezența Sfinților Îngeri indică o adevărată existență a Mântuitorului Iisus Hristos, la Apostolul și Evanghelistul Ioan ei apar în trei ipostaze, cu trei meniri distincte: de slujire, de prezență printr-o aparent non-prezență și de marturisire concretă a Învierii Domnului. Astfel, ei ne descoperă treptat mesianitatea Mântuitorului, prin comparația cu evenimentul biblic vetero-testamentar, „*Scara lui Iacov*” (In. 1, 51).

Un alt episod biblic, cutum a lumii iudaice, contemporane cu Mântuitorul Iisus Hristos, este cel al vindecării prin tulburarea apei de către Îngerul Domnului (In. 5, 4).

Asemnarea cuvintelor Mântuitorului cu cele dictate de către un înger (In. 12, 29), precum și episodul mărțuriei depline a Învierii lui Hristos, ca realitate a împlinirii Legii și a profețiilor în Persoana Sa divino-umană, prin Înviere și prin preamărirea și preaslăvirea Sa de către Dumnezeu Tatăl, ca fiind a doua Persoană a Sfintei Treimi, reprezentând Logosul Tatălui, Fiul cel nescut din veci, constituie alte două episoade ioaneice de descoperire anghelofană.

Cele patru locuri existente la Ioan, în acest sens, sunt următoarele:

1. Sfinții Îngeri slujitori/ vestitori/ mărturisitori ai slavei lui Hristos (In. 1, 51);
2. Episodul Vitezda – Sfinții Îngeri slujitori ai harului (In. 5, 4);
3. Prezența glasului din cer – anghelofanie sau teofanie? (In. 12, 29);
4. Sfinții Îngeri în dialog cu Maria Magdalena (In. 20, 12-13);

Prezența îngerilor, prin cele patru puncte importante, se constituie ca o deosebire față de scrierile sinoptice, fiind complementar acestora.

Aceste episoade biblice punctează următoarele aspecte de importanță majoră: mesianitatea Mântuitorului, împlinirea legii în Persoana Sa divino-umană, precum și mărturia despre Învierea Sa, deschiderea căii Eshatonului, Hristos Înviat fiind Judecătorul cel veșnic. Prezența Sfinților Îngeri în cadrul acestei Evanghelii se descoperă ca fiind raportată la Persoana lui Iisus Hristos.

Numirea Sfinților Îngeri cu formularea generică de îngeri și nu subliniind anumite alte nume proprii ale lor, precum și faptul că nu li se atribuie alte trăsături sau descrieri, decât ca fiind îngeri, neinsistându-se altfel asupra lor decât la modul general, ne demonstrează importanța pe care Apostolul și Evanghelistul Ioan o conferă numelui Mântuitorului. În cadrul scrierilor sale, *numele*, în stare absolută, este reprezentat de Iisus Hristos. Celelalte personaje gravitează în jurul persoanei-centru a acestei Evanghelii a IV-a, care este Iisus Hristos, Mântuitorul. În acest fel, Apostolul și Evanghelistul Ioan pune un accent revelatoriu pe descoperirea dumnezeirii Mântuitorului nostru. În raport cu această descoperire, prezența Sfinților Îngeri se constituie ca o reală apariție, dar care este îndeosebi o apariție determinată de activitatea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Ca particularitate, în privin a anghelologiei, Evanghelia după Ioan ne prezintă cele patru referințe anterioare la Sfinții Îngeri, drept patru repere mesianice. Legătura dintre Hristos și îngeri este aceea determinată de acțiunea îngerilor de slujire, și anume acea slujire pe care îngerii o întreprind față de Hristos Cel Întrupat, ca fiind Mesia.

Dacă la sinoptici prezentarea Sfinților Îngeri se desfășura ca un discurs al realității faptice și care, prezentare, era menită să se comporte ca o mărturie a adevărilor la care face referire, la Ioan aceste episoade, în care își fac apariția Sfinții Îngeri, depășesc limitarea de prezență lor doar faptică și descoperă o realitate a unei stări de fapt transfigurate prin Întruparea, Activitatea mesianică, Patimile și Învierea Mântuitorului. Însă aceste patru prezențe episodice la Ioan sunt, de fapt, doar o descoperire personală a Sfinților Îngeri (In. 20, 12-14), în alte două episoade numirea și prezentarea lor le face însuși Hristos (In. 1, 51-52; 5, 4), iar într-o altă, prezența lor este amintită chiar de popor (In. 12, 29). Toate acestea însă, luate la un loc, conturează aadar în ansamblu un spațiu complementar care ajută la descrierea persoanei Sfinților Îngeri, la activitatea lor și la modul lor de raportare față de Persoana lui Iisus Hristos.

Dimensiunea enigmatică a referinței autorului în epistolele ioaneice

Scrisorile ioaneice au cunoscut o adevărată problemă în privința referințelor anghelologice. În Evanghelia după Ioan sunt reliefate doar patru locuri de apariție a Sfinților Îngeri: In. 1, 51; In. 5, 4 (care descoperă critică la autenticitatea textului); In. 12, 29; In. 20, 12-14. În Epistolele ioaneice doar în două locuri le este presupusă apariția: I In. 4, 1-3; I In. 5. În Apocalipsă există extrem de numeroase prezențe ale îngerilor.

Îngerii apar, aadar, în Evanghelia după Ioan, în Apocalipsă, și există o conotație anghelologică în Epistola I Ioan.

Sfinții Îngeri în literatura epistolară nouotestamentară - Sfinții Îngeri în teologia paulină

Prezența Îngerului este descoperită, în cadrul scripturistic, precum o stare de dublă slujire: față de Dumnezeu și față de om.

Sfântul Apostol Pavel este cel care deslușește scopul creației Sfinților Îngeri: "Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El și pentru El" (I Col. 1, 16).

La Pavel și în Epistola către Evrei, aceste slujiri devin mai sistematizate:

- slujiri de judecată (precum apar în epistolele pauline și în Epistola către Evrei),
- slujiri de caritate (prezente în epistolele pauline și în Epistola către Evrei),
- slujiri de ascultare (în Evrei și I Corinteni),
- slujiri ale lui Hristos în momentul Parusiei (în I și II Tesaloniceni),
- slujiri sub forma diaconiei (în Evrei și Galateni),
- slujiri de mântuire a realității mesianice (în Efeseni).

Ca prime concluzii, se pot afirma următoarele: Sfinții Îngeri, și la Apostolul Ioan și la Apostolul Pavel, sunt descriși ca împlinind o dublă slujire, față de Dumnezeu și față de om, misiune desăvârșită în slujirea Fiului Omului, Mântuitorul Iisus Hristos. Dar, se poate continua cu afirmația că, la Apostolul Pavel, slujirile sunt mai sistematizate: de judecată, de caritate, de ascultare, de diaconie, de mântuire.

La o cercetare mai amănunțită a textelor neo-testamentare, se descoperă în următorul aspect: dubla slujire a îngerilor, față de divinitate și față de omenire, apare, în mod explicit, atât la Ioan, cât și la Pavel. Ea este dublată de o prezentare a puterii intermediarilor, precum și de prezentarea spațiului necesar acestei duble slujiri.

Discursul din capitolele 1 și 2, din *Epistola către Evrei*, ne dezvăluie nu o luptă între om și înger, în raport de superioritate a îngerilor față de oameni, ci faptul că Iisus, Fiul Omului, este în același timp și Fiul lui Dumnezeu, El reprezentând Persoana a doua a Sfintei Treimi și fiind, în acest fel, superior atât îngerilor, cât și oamenilor, chiar și profetilor, implicit lui Moise.

Un lucru important îl constituie dorința Sfântului Apostol Pavel de a-i feri pe creștinii de posibilitatea de a cădea în idolatrie față de îngeri. Dar, el prezintă și accentuează astfel faptul potrivit căruia ceea ce s-a rostit prin îngeri a fost împlinit și tot ceea ce a fost urmat din cuvintele transmise prin îngeri a fost respectat: „Căci, dacă s-a adevărat cuvântul grăit prin îngeri și orice călcare de poruncă și orice neascultare și-a

primit dreapta r spl tire...” (Evr. 2, 2). În acest sens, Sfin ii Îngeri merit s fie cu adev rat cinsti i, dar nu adora i, cinsti i în cadrul cultului liturgic, dar nu sco i din rug ciunea de slav c tre Dumnezeu. Un cult al îngerilor, separat de cel al lui Dumnezeu, ar reprezenta idolatrie, erezie i blasfemie. Astfel, anghelologia se constituie ca parte integrant a cultului divin. Precum o scar , scara lui Iacov, Sfin ii Îngeri sunt raportorii existen ei umane i ai desf ur rii evolu iei Crea iei. Îngerii sunt cei care reunesc, în mod intermediar, dumnezeirea i umanitatea. Misiunea lor este aceea de a veghea ve nic via a oamenilor i de a fi mesagerii lui Dumnezeu în Crea ie, de a fi cei care îi înva pe oameni slujirea lui Dumnezeu. Un rol aparte este descoperit prin binecuvântarea dat Poporului Ales, ulterior i comunit ii cre tine, precum i binecuvântarea fa de Iisus Hristos, totul coagulându-se ideatic i faptic într-o indestructibil leg tur a anghelologiei Vechiului Testament cu aceea a Noului Testament. C ci, dac în Vechiul Testament îngerii erau glasul Domnului, acum, în Noul Testament, Hristos întrupat este Cuvântul, iar îngerii sunt m rturisorii, martorii Lui i slujitorii Lui.

La Apostolul Pavel, se insist pe faptul c Sfin ii Îngerii judec împreun cu Hristos (II Tes. 1, 7), pe când la Apostolul Ioan se insist pe faptul c Sfin ii Îngeri împlinesc judecata lui Hristos, prin slujirile de pedepsire sau de binecuvântare.

Atât la Ioan, cât i la Pavel, prezen a Sfin ilor Îngeri reprezint o diaconie întru ajutorul persoanei umane, spre înv are, pe calea mântuirii, în urmarea Legii, care a fost dat în Vechiul Testament de c tre Dumnezeu Poporului Ales, prin medierea Sfin ilor Îngeri, iar în Noul Testament aceasta devine o descoperire vie în persoana Mântuitorului Iisus Hristos, care o îpline te într-un mod absolut.

Interven ia Sfin ilor Îngeri, din perspectiv lucanico-paulin cunoa te dou ipostaze: de prezen v zut i de prezen nev zut . În acest ordine de idei, concep ia paulin ajunge s contureze o întreg gândire iudeo-cre tin referitoare la îngeri.

O perspectiv aparte este descoperit de Evangheliile sinoptice i de anumite scrieri epistolare neo-testamentare. Acestea formeaz spa iul propice cercet rii anghelologice, situându-se în această dezbatere ca un liant între paradigma ioaneic i cea paulin . Metoda de investigare necesar unui asemenea studiu prezint numeroase aspecte de interoga ie. Cea mai important cercetare dintre acestea o constituie raportarea rolului îngerului fa de Dumnezeu i fa de om. Prezen a sa este descoperit de

particularitățile fiecărei scrieri neo-testamentare în parte. Deși nu toate denumesc prezența proprie a îngerului, ele o subscriu în discursul lor mesianic.

Prezența îngerilor, ca titlatură generică, în Noul Testament, este specifică lui Pavel. Pregătirea sa îl determină să scrie despre îngeri în acest fel. Raportarea lui la mistică iudaică este adeseori vizibilă în scrierile sale. Trasarea limitei între desemnarea, prin numire, a îngerului lui Dumnezeu și a îngerului potrivnicului subliniază influența pe care scrierile iudaice au avut-o asupra Apostolului Pavel. În acest fel, acesta reușește să determine o sensibilă linie de demarcație în desemnarea unui reprezentant al uneia dintre părți: cea a lui Dumnezeu și cea a diavolului.

Pentru Apostolul Pavel, Sfinții Îngeri joacă totuși un rol deosebit de important și se vor situa într-o absolută armonie cu celelalte aspecte care împlinesc Evanghelia lui Hristos.

Prezența Sfinților Îngeri în Epistolele sobornicești

Prezentarea îngerilor în epistolele petrine este determinată de necesitatea întărirea afirmării anumitor puncte cheie. La I Pet. 1, 12: *”Lor le-a fost descoperit că nu pentru ei înșiși, ci pentru voi slujeau ei aceste lucruri, care acum vi s-au vestit prin cei ce, întru Duhul Sfânt trimis din cer, v-au propovăduit Evanghelia, spre care și îngerii doresc să privească”*, ne este amintită importanța Evangheliei pentru înduhovnicirea persoanei umane, pentru mântuirea sa și pentru viața sa întru vecinicie. Dorința îngerilor de a privi spre ea, spre Evanghelie, se constituie ca o comparație, între oameni și îngeri, în urma căreia urmează să fie descoperit cu atât mai semnificativ importanța Evangheliei, a Veteștii celei bune și a firii de sfânt, ghid de intrare pe poarta Împărăției Cerurilor.

Îngerii sunt ființe create, menite să îndeplinească poruncile lui Dumnezeu în Creație. Apostolul Petru explică dorința lor de a privi, prin aceasta în elegându-se dorința lor de a cunoaște misterul mântuirii. Ei nu cunosc necesitatea mântuirii, pentru că existența, voința și lucrarea lor sunt dedicate în întregime lui Dumnezeu. Astfel, nu se împurtesc de această lucrare, la care sunt privitori, ea fiind dedicată oamenilor. Ei privesc pentru a cunoaște.

Privirea îngerilor se transmite dintr-o tradiție iudaică, anume din aceea care amintește de arhanghelul care privește pe mântul. În epistolele petrine, apar destul de rar îngerii ca fiindu-le numit prezență. Ei nu privesc din curiozitate, ci faptul că ei privesc simbolizează dorința lor de a vedea dacă s-a împlinit cu adevărat voia lui Dumnezeu pe mântul oamenilor.

Un alt aspect al privirii este determinat de faptul că îngerii cunosc anumite limite, din cauza faptului că, deși sunt ființe spirituale, au fost și ei, la rândul lor, creați. O asemenea descoperire a limitării lor o constituie și faptul că ei nu cunosc ziua de apoi, care nu le este descoperită nimănui.

Lucrarea Sfinților Îngeri, conform perspectivei epistolelor sobornicești, poartă semnificativitatea faptului că ei nu judecă și nu emit verdicte.

Cap. III. Funcțiile slujirii Sfinților Îngeri

Slujirea diaconală a Sfinților Îngeri

Îngeri sunt ființe personale, create de Dumnezeu înaintea oamenilor, ca timp, ființe care joacă un rol important în viața oamenilor, ei fiind intermediarii și cei care ajută umanitatea în urcușul său duhovnicesc, pe calea mântuirii. Biserica este o instituție de autentică tandricitate, care îi prezintă pe Sfinții Îngeri, oamenilor, în cadrul ritualului liturgic creștin.

Teologia ortodoxă oferă răspunsul său contemporanității, prin explorarea și prezentarea rezultatelor benefice asupra omului, în ceea ce privește anghelologia. În elaborarea unui discurs coerent și complex cu privire la existența Sfinților Îngeri, a rolului și a importanței activității lor în viața oamenilor, având ca scop descoperirea necesității acțiunilor acestora pe calea mântuirii, Biserica Ortodoxă prezintă nenumărate beneficii teoretice și practice la care colaborează îngerii, în planul de mântuire al Creației de către Dumnezeu. Prezența lor descoperă elemente diverse în teologia evangheliilor, dar această prezență a Sfinților Îngeri este una punctuală, de implicare în scopul împlinirii voinței divine și spre slava lui Dumnezeu, iar nu pentru mărirea lor proprie. În acest sens, afirmațiile cu privire la existența lor nu sunt amplu dezvoltate în Sfânta Scriptură, dar sunt cercetate cu temeinicie de către Sfinții Părinți, care îi prezintă pe Sfinții Îngeri în termeni de slavă și laud, apelative care îi arată pe aceștia ca fiind demni de cinstire.

Rolul de intermediari al Sfinților Îngeri

În Noul Testament, prezența lor este clară, directă, explicită, exprimând adevărul despre existența și activitatea îngerilor în Creație: Lc. 1, 11-13; Mt. 1, 20; In. 20, 12; Fac. 1, 10; Fac. 10, 3-6; Fac. 27, 23; I Pet. 1, 12; I Tim. 5, 21; Evr. 1, 4-5; Apoc. 1, 19.

Un aspect important îl constituie dorința Sfântului Apostol Pavel de a-i feri pe creștinii de posibilitatea de a cădea în idolatrie față de îngerii. În același timp, el prezintă faptul potrivit căruia toate cele rostite prin îngerii, ca vestiri din partea lui Dumnezeu, s-au împlinit, iar tot ceea ce a fost îndeplinit a fost urmat de către oameni, din cuvintele transmise prin îngerii, a fost respins cu respectabil bun (Evr. 2, 2). În acest sens, Sfinții Îngerii merit să fie respectați, dar nu adorați, cinstiți în cadrul cultului liturgic, dar nu scoși din rugăciunea de slavă către Dumnezeu. Un cult al îngerilor, separat de cel al lui Dumnezeu, reprezintă idolatrie, erezie și blasfemie. A adă, anghelologia se constituie doar ca o parte *sine qua non* a cultului divin.

Prezența îngerilor în apropierea oamenilor este privită, de multe ori, în modernitate, ca fiind una care atentează la fericirea umanității, imaginea lor fiind una apocaliptică. Astfel, îngerii sunt descoperiți fie ca venind să pedepsească umanitatea pentru fărdelegile ei, fie ca fiind alungați de către Dumnezeu pe pământ, existând ca entități pierdute între Dumnezeu și om. Credința Bisericii Ortodoxe cu privire la îngerii este aceea că aceștia sunt prezențe reale ale voinței lui Dumnezeu în Creație. Acest premisă descoperă necesitatea continuării aprofundării unui studiu de perspectivă, perseverent și detaliat, asupra anghelologiei, pentru a găsi răspunsurile necesare, care să poată constitui baza unei poziții ferme împotriva tendințelor, mai noi sau mai vechi, de a menține nihilismul, filo-paganismul și satanismul, în societatea post-modernă.

În actualitate, această luptă împotriva Sfinților Îngerii, de a-i trece într-un plan secund sau de a le desconsidera misiunea, este una sistematică, de înlăturare a preceptelor creștine până să ajungă la anihilarea oricărui element de legătură între om și Dumnezeu. În această direcție, rupându-se lanțul constituit de intermediarii spațiului situat între om și divinitate, omenirea devine mai vulnerabilă în fața răului, mai slabă în lupta împotriva ispitelor diavolului, precum o cetate, în vechime, careia îi se întrerupea aprovizionarea cu apă, cu merinde, careia îi se anihilau legăturile de comunicare cu cetățile vecine, necesare unei bune vieții și conviețuirii. Se impune, a adă, un răspuns temeinic în această problematică, susținut de Biserica Ortodoxă, răspuns structurat pe bazele mântuirii de credință, în concordanță cu temeiul scripturistic și păstrând coordonatele dogmatice ale prezenței sale în societatea contemporană.

Cap. IV. Raportarea la Sfin ii Îngeri, îndrumare necesar umanit ii în plan eshatologic

În Sfânta Scriptur , îngerii apar cu diverse înf i ri, în func ie de oamenii c rora li se arat , unele inspirând spaima, angoasa, teama, altele provocând uimirea, surprinderea, bucuria de neîn eles, a teptarea .a.; de exemplu, dreptul Zaharia este cople it i r mâne f r grai (Lc. 1, 20-22), la apari ia îngerului care îi vorbe te, iar în viziunile lui Iezechiel (Ez. 10) i Isaia (Is. 6), îngerii sunt recepta i ca fiind e stranii, complexe i cu neputin de descris. Uneori, ei apar sub form de nori i de foc (Ie irea 13, 21-22; 23, 20-23), alteori sub form de glasuri f r chip (Fac. 21, 17).

În ceea ce prive te firea îngereasc , o defini ie scripturistic o arat ca fiind compus din foc sau din vânt (Ps. 103, 5), defini ie preluat de Apostolul Pavel în Epistola c tre Evrei: „ *i despre îngeri zice: Cel ce face pe îngerii S i duhuri i pe slugile Sale par de foc*” (1, 7), revela ie care a devenit baza exegetic a anghelologiei cre tine, adic a gândirii patristice dedicate îngerilor.

Cercetarea problematicii îngerilor a cunoscut o ascensiune continu , pân în vremurile Rena terii i ale Iluminismului. Aceste perioade social-istorice au provocat o reîntoarcere spre conceptul de om, un fel de antropocentrism, opus teocentrismului, i au avut drept consecin e restrângerea viziunii teandrice, transformarea acesteia într-o viziune pur humanoid , i, fie concomitent, fie consecutiv, înl turarea oric rei influen e spirituale asupra tr irii omului în variant p mântean . În acest fel, încetul cu încetul, Sfin ii Îngeri au fost trecu i într-un teritoriu paralel istoriei umanit ii i considera i doar ca f când parte din sfera irealului, a miticului, a legendei. Chiar mai mult, au fost încadra i în spa iul i timpul tradi iei popoarelor, la nivelul fantasticului din basme. În acest mod, treptat-treptat, s-a urm rit înl turarea îngerilor din via a personal a omului, din traiul s u de zi cu zi. Aceste atitudini au avut ca înt alungarea îngerilor din via a social-istoric a comunit ii omene ti.

Zona social cea mai lovit de aceste atacuri a fost, categoric, cea apar înând climatului religios-cultural. Problematizarea cu privire la îngerii este privit , în societatea post-modernist , ca o extravagan a irealului. În această perspectiv dramatic , singurul bastion r mas ca martor în calea acestei încerc ri, de ani i ani de zile, de a eradica prezen a Sfin ilor Îngerii din via a noastră , este reprezentat de Biseric . Aceasta încearc s p streze, atât dreapta credin , cât i m rturisirea de credin , într-un mod intact, a a cum au fost ele transmise de înainta i i precum le vor transmite genera iilor viitoare, în scopul unei continuit i de existen moral-religioas , p strat prin intermediul Sfintei Scripturi i a Sfintei Tradi ii.

Importan a i rolul Sfin ilor Îngerii în lumea modern

Perceperea îngerului de c tre oamenii societ ii actuale, chiar deficitar fiind această percepere, constituie totu i o realitate care nu r mâne indiferent , pasiv , în raport cu via a omului, ci formeaz o baz de sus inere moral în vârtejul entropic al cotidianului, reprezentând un suport de n dejde, de credin i de iubire pentru om. Demersurile îngerului p zitor al fiec rui om se compun din influen e având ca surs etern pe Creator i care se manifest activ fa de fiecare persoan uman în parte, coordonându-le, prin ajutor moral, ac iunile specifice, în scopul des vâr irii umane în Crea ie, ca int eshatologic permanent .

Discursul evanghelic descoper lumea îngerilor ca fiind o spa ialitate care scap percep iei noastre umane, condi ionate de un mod comun de percepere i experimentare, ei, îngerii, coexistând într-o lume tainic , de nep truns pentru mintea omeneasc supus p catului de dup c dere. Această coexisten este determinat de tr irea în mod ve nic în preajma lui Dumnezeu i, în acela i timp, în imediata apropiere a umanului.

Noul Testament prezint existen a de intermediari a Sfin ilor Îngerii, recurgând la un limbaj alegoric i, totodat , la un limbaj conven ional. Folosind tradi ia continuit ii iudeo-cre tine, Sfin ii Îngerii sunt descoperi i ca fiind ve nic înso itorii lui Dumnezeu, de la Crea ie pân la Judecata de Apoi.

Concluzii

1. Anghelologia contemporană biblică încearcă să redefinească locul, rolul și importanța pe care îl ocupă îngerul într-o societate determinată de relativism și secularizare, dorind să ofere o imagine biblică bine definită a ceea ce reprezintă cu adevărat îngerul în credința creștină.

2. Rostirea îngerilor descoperă cunoașterea tainei Mântuitorului. Ei sunt slujitori ai oamenilor și îndreptători ai acestora spre Iisus, ca paradigme ale Eshatonului. Coborârea și urcarea Sfinților Îngeri, pe scara duhovnicească, nu reprezintă doar o exemplificare alegorică, ci mai ales una structurală: dubla acțiune de urcare și coborâre este o dublă slujire, a Creatorului și a Creației.

3. Prezența Sfinților Îngeri, în momentele importante ale existenței lui Iisus Hristos, este una reală și exprimată în mod mai mult sau mai puțin direct. Ei sunt prezenți și în mod indirect, în anumite momente deosebite, precum sunt: Ispitirea, Patimile sau Răstignirea Mântuitorului.

4. Descoperirea îngerilor în cadrul Sfintei Scripturi, menținerea lor în cadrul Sfintei Tradiții, relevă realitatea existenței elementului anghelologic în cadrul credinței creștine. Necesitatea tot mai vitală pentru un discurs anghelologic, în cadrul pluralismului de credințe și ideologii, din perimetrul societății moderne, se prezintă ca un fapt de o necesară stringență pentru păstrarea echilibrului într-o perioadă istorică marcată de secularism și, în același timp, se constituie ca un răspuns dat de către mediul biblic în fața nihilismului tot mai pronunțat al contemporaneității.

5. În teologia Evangheliei după Ioan, Sfinții Îngeri sunt descoperiți drept mîrturisitorii mesianității și ai divinității lui Iisus Hristos, ca Domn și Mântuitor. Ei,

Sfin ii Îngeri, reprezint leg tura permanent între cer i p mânt, între oameni i divinitate.

6. Scrierile lucanice dezvolt o anghelologie a Îngerului, f când trecerea de la misiunea de vestire a Îngerului Domnului la lucrarea de veghere i priveghere pe calea mântuirii i a slujirii, atât a Evangheliei, cât i a omului, realizat de Îngerul p zitor.

7. Necesitatea studierii elementelor anghelologice în cadrul scrierilor testamentare, în special în cele ale Noului Testament, precum i necesitatea elabor rii unei anghelologii neo-testamentare, concentreaz în sine toate înv turile i elementele neo-testamentare, care sunt folositoare în fundamentarea biblic a mesianit ii Mântuitorului Iisus Hristos.

8. Epistolele pauline descoper o structur cu un semantism *in crescendo* al no iunii de înger, începând cu sensul bivalent al numirii, pe de o parte, al îngerilor r ma i fideli lui Dumnezeu i, pe de alt parte, al îngerilor c zu i, prin acela i termen (Rom. 8, 38-39), pân în punctul în care, prin no iunea de înger, se descoper cu adev rat doar Sfin ii Îngeri, ca vestitori ai celei de a doua veniri a lui Hristos (I Tes. 4, 16; II Tes. 1, 7) i ca m rturisitori ai realit ii întrup rii Mântuitorului Iisus Hristos (I Tim. 3, 16; I Tim. 5, 21). În acest sens, anghelologia paulin determin sus inerea canonului Noului Testament, ca realitate a structurii sale, prin sistematizarea în elesului de înger al lui Dumnezeu, în ordinea desf ur rii Epistolelor pauline, din cadrul corpusului canonic al Noului Testament.

9. Epistola c tre Evrei ofer cea mai sistematizat anghelologie a Noului Testament. Autorul ei reu e te s formuleze o defini ie a îngerului (Evr. 1, 14: „Îngerii oare nu sunt to i duhuri slujitoare, trimise ca s slujeasc , pentru cei ce vor fi mo tenitorii mântuirii?”), defini ie care contureaz crea ia, natura, slujirea, numirea i menirea, scopul îngerilor. Aceast numire este una argumentativ i nu este una speculativ . Îngerul este prezentat în mod direct, dar numit prin intermediul raportului s u fa de Hristos i nu este descris nicio m rturie a vederii de înger, precum apare

aceasta în cele 4 Evanghelii, în Faptele Apostolilor, în Epistolele Pauline, în Epistola lui Iuda, ori în Apocalips .

10. Prezentarea îngerului, în raport cu Hristos, determină o structurare aparte a anghelologiei în Epistola către Evreii, această construcție punând în evidență persoana îngerului ca fiind o ființă ultimă de raportare a Fiului lui Dumnezeu, fiind determinant în Creație.

11. Existența Sfinților Îngeri este un dat relevat de Sfânta Scriptură, care arată prezența necurmată a acestora în decursul istoriei umanității. Existența misiunii Sfinților Îngeri nu constă doar într-o exprimare subiectivă sau într-o expresie literară, care s-a conținut în referințe aleatorii sau relații obișnuite din traduceri populare. Anghelologia biblică a fost și rămâne o realitate a teologiei creștine din totdeauna și pentru totdeauna.

Cuvinte-cheie:

1. Înger
2. Îngerul Domnului
3. Crea ie
4. Anghelofanie
5. Anghelologie
6. Heruvim
7. Serafim
8. Arhanghel
9. Puteri cere ti
10. Revela ie
11. Vechiul Testament
12. Noul Testament
13. Eshaton
14. Mesager
15. Misiune

Cuprins:

Cuprins. Teză de Doctorat.....	2
Introducere.....	9
Cap. I. Prezența Îngerului și implicațiile sale în Sfânta Scriptură	13
Cap. II. Anghelologia Noului Testament. Paradigma Evanghelic-anghelologic	17
Cap. III. Funcțiile slujirii Sfinților Îngeri.....	30
Cap. IV. Raportarea la Sfinții Îngeri, o îndrumare necesară umanității în plan eshatologic.....	32
Concluzii.....	34
Cuvinte-cheie.....	37
Cuprins.....	38